

Lezersreacties:
lezers@trouw.nl max. 150 woorden
Postbus 859, 1000 AW Amsterdam

Boerderij Natuurlijk Genoegen in Driehuizen heeft veel klaver op het land. FOTO ANP XTRA

BIODIVERSITEIT Een driedeling van ons land biedt een toekomstperspectief voor natuurinclusieve landbouw, stellen **René van Druenen** en **Esther Vastrick**.

Als de wiedeweerga, begin met groen beleid

René van Druenen
Esther Vastrick
Agrobosbouw NL

Pensioenen, beleggingen en leningen lopen risico's door verlies van soorten en schade aan ecosystemen en natuur, concluderen De Nederlandse Bank (DNB) en het Planbureau voor de Leefomgeving gezamenlijk (*Trouw*, 18 juni). Het blijkt daarbij te gaan om honderden miljarden euro's: 'Duidelijk is dat het verlies aan biodiversiteit een van de grootste risico's is voor de samenleving en de economie'. Het artikel wordt voorafgegaan door een voorpagina-artikel waarin deskundigen stellen dat het uitgebrachte advies van de commissie-Remkes om in tien jaar tijd de Nederlandse stikstofuitstoot te halveren, niet hard is onderbouwd. Terwijl voor dat advies natuurlijk net zo goed hetzelfde zou kunnen gelden als voor de conclusie die DNB en het planbureau trekken als het over biodiversiteitsverlies gaat: de cijfers zijn nog aan de lage kant, 'omdat er nog niet genoeg data zijn over het verband tussen natuur en economie en de berekeningen complex zijn'.

De vraag is of je op een van alle kanten klinkende kreet 'ons huis staat in brand!' wel moet reageren met weder-

vragen over hoeveel kamers het precies gaat en of die inschatting wel hard valt te onderbouwen. Het redactioneel commentaar 'Advies Remkes biedt kansen' (*Trouw*, 13 juni) luidt wat ons betreft dan ook terecht: 'Het rapport laat zich ook lezen als een aansporing om flink werk te maken van groen beleid, dat eigenlijk onvermijdelijk is'. Ofwel: begin als de wiedeweerga met blussen!

Groen, rood en oranje

Aan een belangrijk, toekomstgericht onderdeel van het advies van de commissie-Remkes is nog maar weinig aandacht besteed. De commissie stelt dat binnen een slimme verbinding van landbouw met de omgeving ook een juiste verbondenheid van landbouw met natuur hoort in een natuurinclusief boerenland. Iets dat – wat deze commissie betreft – zou kunnen worden gerealiseerd in de vorm van een driedeling van ons land langs de lijnen groen, rood en oranje.

Groen staat daarbij voor gebieden met de functie natuur. Een robuuste natuur waar de omstandigheden daarvoor optimaal zijn. Op basis van een (verder uitgebreid?) Natuurnetwerk Nederland (NNN) inclusief de nodige verbindingscorridors.

Rood staat dan voor gebieden met de functie landbouw. Een duurzame, hoogproductieve landbouw 'waar de omstandigheden voor een ecologisch efficiënte, hoge productie van gewas-

sen optimaal zijn'. Daarbij zo goed mogelijk gebruikmakend van daarvoor geschikte landbouwgrond. Op basis van een soort Agronetwerk Nederland (ANN) bijvoorbeeld.

Met in aansluiting op NNN en ANN oranje verbindingen in het omliggende landelijk gebied, 'met landschappelijk verweven functies die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving van het landelijk gebied'. Met een minder productieve, multifunctionele landbouw ook in gebieden waar die goed aansluit op de lokale landschappelijke waarden met daarop onderscheiden producten.

Deze driedeling lijkt geen gek toekomstperspectief te bieden voor allerlei vormen van natuurinclusieve landbouw zoals ook de minister van landbouw die voor ogen heeft. Zeker als we minder productief ook mogen lezen als meer op kwaliteit dan op kwantiteit gericht.

Die driedeling past ook naadloos in de recente aankondiging van de minister van binnenlandse zaken dat Den Haag weer meer de touwtjes in handen gaat nemen als het gaat om de manier waarop we ons land ruimtelijk ordenen.

Maar mag de inkleuring met de drie kleuren dan wel voor alle drie optimaal en zorgvuldig gaan plaatsvinden, passend bij een aanpak die zoveel mogelijk integraal is? Dat is ook wat de commissie-Remkes voorstaat, en niet met bijvoorbeeld oranje als een verzameling van restjes.

ROB DE WIJK

Bescherm echte Europese waarden

Over het algemeen komt de Europese Unie sterker uit een crisis. Maar nu vraag ik mij af wat ik na mijn vakantie aantref. De coronacrisis lijkt immers op een herhaling van de financiële crisis die in 2008 begon, maar dan erger. Door die crisis is in de noordelijke lidstaten het idee ontstaan dat de zuidelijke lidstaten feestvierende verkwisters zijn die hun begroting niet op orde hebben. Die landen moesten dus hervormen en bezuinigen om steun te ontvangen.

Dat Italië de afgelopen decennia veel vaker een primair overschot had dan Nederland en dus minder geld uitgaaf dan er binnenkwam, doet inmiddels al niet meer ter zake. Dat geldt ook voor het feit dat wij door al die steunoperaties naar de zwaar getroffen landen konden blijven exporteren. Uiteindelijk hebben die reddingsoperaties Nederland weinig gekost.

Beeldvorming staat nu oplossingen in de weg. Het voorgestelde reddingspakket van 750 miljard euro lijkt astronomisch hoog. Maar zelfs zonder het Verenigd Koninkrijk bedraagt het bbp van alle EU-lidstaten samen nog steeds ruim 13.000 miljard euro. Zo bezien is de 750 miljard geen bedrag om wakker van te liggen.

De obstakels zijn vooral ideologisch. Gaan we die landen door middel van leningen of door middel van giften op de been helpen? Nederland wil dat laatste niet, omdat die landen dan beloofd worden voor slecht gedrag. Duitsland stond er ook zo in.

Maar Covid-19 bleek een democratisch virus: alle landen werden getroffen. Italië kon er weinig aan doen dat het virus daar vanuit China als eerste terechtkwam. Net als tijdens de pest in de veertiende eeuw overigens.

Voor solidariteit is dus veel te zeggen. Al was het alleen maar uit eigenbelang. Want als Italië, de achtste economie van de wereld, onderuitgaat, zakt voor Nederland net als voor Duitsland een belangrijke exportmarkt in. Merkel ziet dat en maakte een draai.

Een heikel punt is de verdeelsleutel. Daarmee heeft de

Van 750 miljard om de economie te redden hoeven we niet wakker te liggen

Unie sowieso slechte ervaringen. Kijk naar de vluchtelingencrisis. Vluchtelingen verblijven onder erbarmelijke omstandigheden in Griekenland en Italië, terwijl ze volgens een afgesproken sleutel over de lidstaten moeten worden verdeeld. Ook deze ervaring heeft de relatie tussen zuid en noord vertroebeld.

Nu protesteren lidstaten tegen te ruimhartige steun aan landen die dat niet nodig hebben. Door de gekozen verdeelsleutel ontvangen Italië en Spanje terecht veel. Maar het rare is dat Bulgarije, Griekenland, Slowakije en Polen ook relatief veel krijgen, terwijl daar het virus niet echt heeft huisgehouden.

Het lijkt erop dat niet alleen gekeken is naar de veerkracht van landen die hard zijn geraakt, maar ook naar zachtere, politieke criteria. Dat leidt ertoe dat een land als Polen, waar de PiS-regering een loopje met de rechtsstaat neemt, door Brussel goed bediend wordt.

Mij maakt het niet zo veel uit of landen leningen of giften krijgen. Ik zou ook uitkijken met te strenge eisen ten aanzien van economische hervormingen. Het gaat immers om het redden van de interne markt.

Maar er is een kans die nu niet onbenut mag worden gelaten: verbind steun aan de bescherming van de typische Europese waarden zoals de rechtsstaat. Op die manier kunnen landen als Polen, Hongarije en Malta misschien weer op het rechte pad worden gebracht.